

Şiddet Bir İletişim Biçimi midir?

Is Violence a Means of Communication?

İbrahim BALCIOĞLU¹, Özge KILIÇ²

ÖZET

Amaç: Şiddet günümüzde sıklıkla karşımıza çıkan, bireyin özgüven, iletişim, eğitim, başarı, kişisel gelişim süreci ve psikolojik durumu üzerinde ciddi etkiler bırakan ve olumsuz sonuçlar doğuran bir davranış biçimidir. Bu çalışmada şiddetin türleri, sebepleri, etkileri, davranış değişiminde başka ne tür yaklaşımların kullanılabileceği, bu soruna karşı hangi önlemlerin alınabileceği literatür taraması şeklinde ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Şiddet, iletişim, davranış

SUMMARY

Purpose: Violence is an issue that we frequently come across nowadays. It affects individual's self-confidence, success, education, communication, personal improvement stages and psychological state and has unfavourable consequences. In this study; types, causes, influences of violence, alternative approaches to change behaviour and the precautions that can be taken are presented by literature research.

Key words: Violence, communication, behaviour

¹Prof. Dr.,

İstanbul Üniversitesi, Cerrahpaşa
Tıp Fakültesi, Psikiyatri A.B.D.,
İSTANBUL

²Arş. Gör. Dr.,

İstanbul Üniversitesi, Cerrahpaşa
Tıp Fakültesi, Psikiyatri A.B.D.,
İSTANBUL

İletişim Adresi:

İbrahim BALCIOĞLU

İstanbul Üniversitesi,

Cerrahpaşa Tıp Fakültesi,

Psikiyatri A.B.D.,

İSTANBUL

Tel: 0212 414 31 37 / 21071

E-mail: himbal@myinet.com

GİRİŞ

Sağlıklı bireylerin yetişmesi sağlıklı ortamlarda mümkündür. Şiddetsiz iletişim ortamı sağlıklı ve güvenli bir eğitim ortamının en temel ve vazgeçilmez şartlarından birisidir.

Şiddet davranışları fiziksel, duygusal, cinsel ya da ekonomik içerikli olabilir. Fiziksel şiddet ebeveyn ya da çocuğun bakımı ve eğitimi ile sorumlu kişilerin kaza dışı sebeplerle, çocuk üzerinde fiziksel bir zarar meydana getirmesidir (1).

Bir yetişkin ya da yaşça büyük biri tarafından küçüğe yönelik aşağılayıcı, küçük düşürücü ve çocuğun kendine güvenini zedeleyeceği tutum ve davranışlar duygusal şiddet olarak açıklanmaktadır (2).

Fiziksel şiddet yetişkinin birini elle veya araçla dövme, tekmeleme, kafasını duvara çarpma, saçını çekme ya da herhangi bir şekilde sağlığını tehlikeye sokacak şekilde zarar verme olarak görülmektedir.

Şiddetin tüm çeşitlerinde duygusal şiddetin eşlik ettiğini gösteren araştırmalar vardır (3).

Ekonomik ve cinsel istismar da şiddetin bir başka boyutudur. TCK'nın 77. maddesinde işkence, eziyet, köleleştirme fiillerinin toplumun bir kesimine karşı bir plan doğrultusunda sistemli olarak işlenmesinin insanlığa karşı suç oluşturduğu belirtilmiştir. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) 49. Dünya Sağlık Asamblesi'nde şiddetin tüm boyutlarını ele alarak halk sağlığı önceliklerinden biri olduğunu kabul etmiştir. Şiddet ve sağlık konusunda problemin tanımlanması; şiddeti önlemeye, etkilerini azaltmaya ve etkinliğini ölçmeye yönelik program ve tedbirlerin belirlenmesi ve bu programların uygulanması amacı ile bir entegre hareket planı hazırlanmıştır (4). TCK'nın 86. maddesinin 1. fıkrasında bu şu şekilde yer

almaktadır.

Kasten başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Şiddetin pek çok biçimi olabilir: Aile, çevre, sosyoekonomik değişkenler, göç, genetik faktörler. Özellikle aile ve genetik etkenlere bağlı sebeplerin kontrol altına alınması oldukça zor ve uzun bir süreçtir.

Sağlıklı iletişimin temelinde öğretmenin öğrencileri ile empati kurması, etkin bir şekilde dinlemesi önemli bir husustur (5).

Ergenlik dönemini Unesco 12-24 yaş arası olarak belirler. Bu çağ kızlarda 10-11 erkeklerde 12-13 yaşlarında başlar.

Ergenlik dönemi üç evreden meydana gelir:

a)Erken ergenlik: Puberte ile başlayıp 14 yaşına kadar sürer. Fiziksel gelişim ön plandadır.

b)Orta ergenlik: 15-18 yaşlar arasındaki evre olup, ayrışma ve bireyleşmenin yaşandığı bir süreçtir.

c)Son devre: Kimlik duygusunun kazanılması ile tamamlanır, zamanı sosyo-kültürel etkenlerle belirlenmektedir (6).

Ergenlik döneminde sürekli, kapsamlı ve hızlı değişim yaşanır. Bedensel ve cinsel gelişimin yanında kognitif, sosyal ve duygusal ilerlemede önemli değişiklikler olur (7).

Ergenlik döneminde soyutlamalar yapma, nesnelere bağımsız akıl yürütme kendi düşüncelerinin ve söylediklerinin en doğru olduğunu düşünme özellikleri ön plandadır. Ergenlik, ergenin kendisi için olduğu kadar, anne baba ve öğretmenleri için de zorlanmalı bir dönemdir. Ergenlik devresinin başında çevreyi rahatsız eden davranışlar dikkati çeker. Ergenlik dönemi

minde şiddet kullanımında risk olarak sosyal becerilerde eksiklik, şiddetin onaylanan bir davranış olduğuna inanç, öfke ve duygularını idarede yetersizlik, gelecek hakkında umutsuzluk, düşük özgüven ve şiddete eğilim sayılmıştır.

Yapılan araştırmalar düşük sosyoekonomik ortamdan gelen çocukların yüksek gelir grubundan gelen çocuklara göre daha saldırgan olduğunu göstermektedir (8).

Şiddete maruz kalan çocuklarda psikolojik olarak depresyon, anksiyete, disosiasyon ve posttravmatik stres bozukluğu görülür (9).

Ergenler öğrenmeyi ve kendilerini yetkin görmeyi isterler, daha fazla sorumluluk üstlenmelerinde dikkatli bir rehberlik alabilecekleri ortamlara ihtiyaç duyarlar. Saygı duyacakları yetişkinlerle sıkı ve destekleyici ilişkiler kurmak isterler (10).

Okullarda yaşanan şiddet olgusunun pek çok sebebi vardır:

- ◆ Aile
- ◆ Çevre
- ◆ Okul atmosferi
- ◆ Medya, bilgi ve iletişim teknolojileri
- ◆ Çocukların gelişim özellikleri
- ◆ Genetik etkenler
- ◆ Alkollü içkiler ve madde kullanma
- ◆ Göç

İstenmeyen davranışların önlenmesinde ödül ve cezadan önce dikkat edilmesi gereken noktalar vardır. Bu da çocuğun temel ihtiyaçlarının karşılanmasıdır (11).

Aile içinde gerçekleşen başarılı ve olumlu ilişkiler mutlu ve yapıcı bireylerin ortaya çıkmasını sağlar. Uyum bozukluğu gösteren çocuklar genellikle başarısız anne-baba-çocuk ilişkisinin ürünüdürler. İletişimi zayıf aile yapısı şiddete yöneltirken, akranlar saldırganlığı meydana çıkararak onu uygulayacak ortam hazırlamaktadırlar (12).

Çocukların istenmeyen davranışlarının değiştirilmesinde birtakım etkili stratejilerin bilinmesinin ve uygulanmasının rolü vardır.

Ailede babanın olmaması, boşanma, annenin depresyon yaşaması, geçinemeyen anne-baba tutumları ve düşük sosyoekonomik düzey, saldırganlıkla ilişkili aile özellikleri sayılabilir (13).

Sınıfta öğretmenin iletişim kurmada kullandığı sözcükler kadar, söyleyiş tarzı ve vücut dili önem taşır. Göz teması öğrenciye "Seninle ilgiliyim, senin farkındayım, senin öğretmenin olmaktan mutluyum" mesajlarını iletir (14).

Kitle iletişim araçlarının (medya) şiddet üzerine dolaylı ya da doğrudan etkilerini gösteren pek çok araştırma yapılmıştır (15).

Saldırgan davranışların duygusal düzeyinde öfke ve kızgınlık ayrıca bireyin değişik derecelerde kin, nefret, düşmanlık ve şiddet gibi zarar veren duygular da olabilir. Saldırganlık başlamış ancak engellenmiş bir davranışı sonlandırmak amacıyla ortaya çıkar. Güvenli ortamların meydana getirilmesi şiddet davranışlarını önleyebilir (16).

Fiziksel ceza uygulanan çocukların kişiliğinin gelişmediği, otorite figürlerine karşı saygısının azaldığı sıkça görülen sonuçlardır (17).

Erich Fromm, vital çıkarılara karşı gösterilen tepkilerde kaçma veya saldırganlık görüldüğünü belirtmektedir (18). Şiddeti önlemede ödül ve cezanın neler olacağı ve nasıl kullanılacağı tartışmalıdır.

Tutum, bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan eğilimdir (19). Tutumlar doğrudan gözlenemeyen fakat gözlenebilen bazı davranışlara yol açtığı varsayılan eğilimlerdir.

Tutumların birbirleriyle ve ortamla, alışkanlık ve beklentilerle ilişkilerini daha iyi anlamak, davranışın önceden tahmini için büyük önem taşımaktadır.

Tutumlar zamanla öğrenilir ve pek çok nedene bağlı olarak değişim gösterir (20).

Davranışların değişiminde, tutum değişikliğinin, tutumların değişiminde öğrenme ve benimsemenin yasak ve cezalardan, itaat etmekten daha önemli rol oynadığını göstermektedir.

Tutum değişikliği her zaman davranış kalıplarına yansımaz (21).

Tutum değişimi "öğrenmenin bir parçasıdır" diye değerlendiren görüşler mevcuttur (22).

Tutumların birbiriyle, ortamla, alışkanlık ve beklentilerle ilişkisini iyi anlamak gerekir. Bu da davranışın önceden tahminine yol açar.

Şiddet çağdaş eğitimle bağdaşmaz, öğrencilerin gelişimini ve başarısını olumsuz etkiler. Yasalarla yasak olmasına rağmen, şiddet uygulayanların bulunması bunun bir kültür problemi olduğunu da akla getirir.

SONUÇ

Şiddet bir halk sağlığı sorunudur. Şiddet konusunda problemin tanımlanması, şiddeti önlemeye, etkilerini azaltmaya yönelik program, önlemlerin belirlenmesi ve bu programların uygulanması tüm toplum açısından faydalıdır. Bu amaçla kitle iletişim araçlarından yararlanma, tutumların değişiminde öğrenme ve benimseme kuralının uygulanması ve bunların çağdaş eğitimle bağdaştırılması şiddet sorununun azalmasına neden olacaktır.

KAYNAKLAR:

1. Martin M.,8c Greenwood CW: Çocuğunuzun Okulla İlgili Sorunlarını Çözebilirsiniz; 2000. Çev: Fatma Zengin Dağdır
2. BRAND S., FELENER R., SHIM M., SEITSINGER A., 8c DUMAST: Middle School Improvement and Reform: Development and Validation of a School Level Assessment of Climate, Cultural Pluralism and School Safety, Journal of Educational Psychology; 2003; 95: pp. 570-588
3. İPŞİR D.: Sınıf Yönetiminde Öğrencilerle İletişim Kurabilmenin ve Olumlu Sınıf Ortamı Yaratmanın Rollerini. Milli Eğitim Dergisi; 2002 ; s: 153-154; 86-87
4. KAYA S.: Temel İletişim Becerileri ve Danışman Öğrenci İletişimi. İlk ve Orta Öğretimde Gençlik ve Rehberlik Sempozyumu, İstanbul; 2003: s:129-136
5. KAZANCI O.; Sınıfta Disiplin Sorunu. Çağdaş Eğitim Dergisi; 1989; 148: s:10
6. CINKIR S.: Okullarda Kaba Güç Türleri, Etkileri ve Ölleme Stratejileri. Şiddet ve Okul Sempozyumu Bildirisi, İstanbul, 2006: S-12
7. RUCHKIN V., SCHWAB STONE M.: Violence Exposure, Posttraumatic Stress on Personality in Juvenile Delinquents. Child and Adolescent Psychiatry; March 2002, Vol 41 3
8. JONES VF and JONES LS.: Responsible Classroom Discipline: Creating positive learning environments and solving problems, Allyn and Bacon, BOSTON; 1997: pp: 22
9. DEMİR S.: Şiddetin Çocuk Açısından Değerlendirilmesi. Bilim Zamanlığı Tezi; Ankara: S-52
10. HUSSEY D., FLANNERY D.: Kent State University Institute For The Study and Prevention of Violence in the Independent Evaluator for Cleveland Heights, Research Report.
11. TBMM Çocuklarda ve Gençlerde Artan Şiddet Eğilimi Okullarda Meydana Gelen Olayların Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacı ile Kurulan Meclis Komisyon, 2007; (10-337, 343, 356, 357) Esas Numaralı Meclis Araştırması Komisyon Raporu, s:36-48, 119-158.
12. YILDIRIM A.: Kadına ve Çocuğa Yönelik Şiddetin Toplumsal Kaynakları. Boyut Matbaacılık, 1998: S:94-95
13. Mc Evoy, Teachers Who Bully Students:Patterns and Policy Implications Persistently Safe Schools.The National Conference of The Hamilton Fish Institute on School and Community Violence ,Wittenberg University,Ohio,2005, pp:141
14. DAĞLAR MS., 11-15 Yaş Arası Çocuk Suçlularında Aile İçi Şiddet Ve Davranış Problemlerinin Suçta Tekrar İle İlişkisi. Doktora Tezi İ.Ü. Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı, İstanbul, 2004.
15. TEMEL A.: Eğitimde Disiplin Bağlamında Ödül ve Ceza. Maltepe Üniversitesi İlk ve Ortaöğretim Kurumlarında Gençlik ve Rehberlik Sempozyumu 2003 S. 32 (Benatar D, Mahiroğlu A, Buluç B, Aktarma S.41)
16. SMITH MB.: Attitude Change International Encyclopedia of the Social Sciences, Crowell Collier and Mac Millan; 1968: pp 458-467

17. ÇAYIRDAĞ N: İlk öğretim 7. Ve 8. Sınıf Öğreclerinin Okul Kültürünü Algılayışları ile Zorbalık Eğilimleri ve Zorbalıkla Baş Etme Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek lisans tezi. İ.Ü. Eğitim Fakültesi, İstanbul
18. YILMAZ, ÇETİN, EKE C. ve ÖGEL K.: İstanbuldaki Okullardan Suç ve Şiddetin Yaygınlığı. Şiddet ve Okul Sempozyumu Bildiri Özeti, İstanbul; 2006: s : 21.
19. KÖKNEL Ö.: Bireysel ve Toplumsal Şiddet. İkinci baskı, Ankara Altın Kitaplar Yayınevi: 2000, S: 17
20. GEÇTAN E.: Çağdaş Yaşam ve Normal dışı Davranışlar, Maya yayıncılık, İstanbul S: 131 133
21. MERTOĞLU MÜNEVVER: İstanbul'da Yoğun Cöç Alan Bölgelerdeki İlköğretim Okullarında, Öğrenci ve Öğretmenlerde Şiddet Algısı Etkileyen Faktörlerin Değerlendirilmesi Deneysel Bir Çalışma. Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü İstanbul 2008
22. KALOÇ İ.: Sınıf içi Çatışma Yönetimi. Çağdaş Eğitim Dergisi; 2005;20, S : 3843